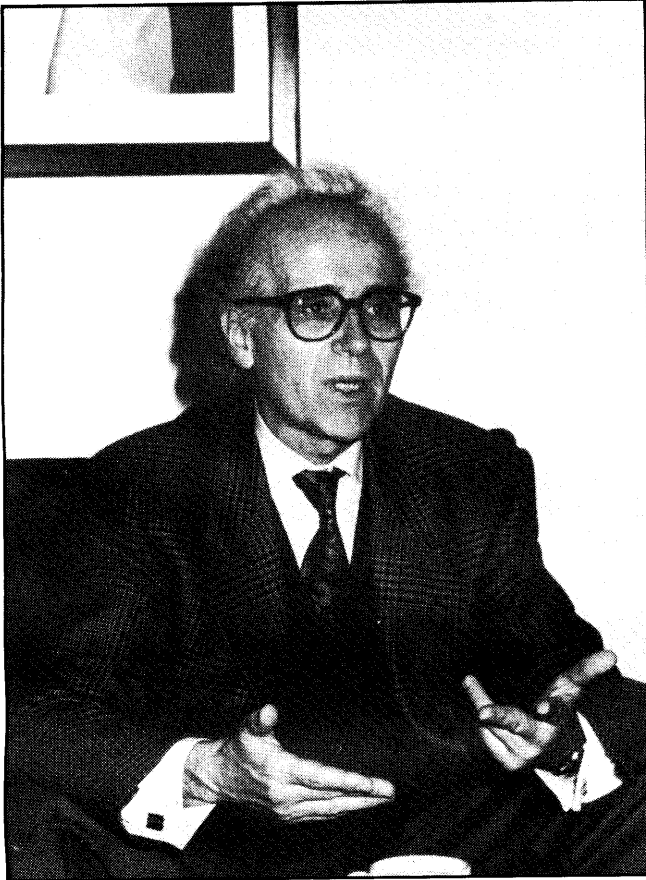

...amb OCTAVI FULLAT

El personatge que avui visita les pàgines de COMUNICACIO EDUCATIVA va néixer en terres tarragonines, a l'Alforja (el Baix Camp) l'any 1928. Tal volta el fet que la seva mare, Maria Genís, fos professora de l'Escola del Mar, el va predisposar cap a la pedagogia i l'educació.

Va estudiar a l'Institut Escola de Barcelona fins al començament de la Guerra Civil. Va fer el batxillerat als Escolapis i, posteriorment, cursà els estudis universitaris a la Universitat de Barcelona. El 1961 es doctorà amb una tesi sobre Albert Camus.

El currículum del Dr. Fullat és molt ric i variat; és remarcable la seva vocació europea, que es fa palesa tant en els escrits com en els plantejaments educatius.

La seva concepció de la docència, antagònica de la de l'autoritarisme franquista, li comportà l'expulsió el 1966. Després de gaudir d'una beca concedida pel govern francès a París, que aprofita per estudiar amb Lévi Strauss, Foucault, Vuillemin i Walhl, es reintegra, el 1971,

a la docència a la Universitat Autònoma de Barcelona, treballant a l'Institut de Ciències de l'Educació i des del com a Cap del Departament de Recerca. Guanya posteriorment la càtedra de Filosofia de l'Educació a la U.A.B.

Actualment, i des del setembre de 1989 presideix el Consell Escolar de Catalunya.

Per la qualitat de la seva tasca investigadora, docent i divulgadora en el camp de l'educació -més de 85 llibres i centenars d'articles- el professor Fullat ocupa un lloc privilegiat en el panorama actual de l'educació catalana i espanyola.

Els nostres lectors, principalment professionals o futurs professionals del camp de l'educació, estarien molt interessats per saber la tasca que desenvolupa el Consell Escolar de Catalunya que vos presidiu.

El més important que fa es allò que li és preceptiu, és a dir, dictaminar sobre tota la normativa sobre educació que la Generalitat, ja sigui des de la Conselleria d'Ensenyament o des d'altres conselleries com la de Benestar Social, posa en marxa. Fins i tot la nostra competència abasta normatives que afecten les presons o la cultura. En definitiva, tota normativa catalana que s'adreci a qualsevol aspecte de l'educació o l'ensenyament ha de comptar, prèviament, amb el nostre dictamen. Aquest mes de novembre, precisament el dia 20, es compleixen cinc anys de la fundació d'aquest organisme. Tot i que els nostres dictàmens no són obligatoris per a la Generalitat, em sembla remarcable que l'Administració hagi de comptar amb el nostre parer. En conseqüència, crec que és una tasca molt significativa i important.

Quins aspectes dels realitzats fins ara us satisfan més?

Sens dubte, l'esforç que fem els membres del Consell Escolar per tal d'aconseguir un consens en la nostra tasca. No oblidem que en el Consell no hi ha representació directa dels partits polítics, però que la representació a través dels sindicats, associacions de professors, municipis, etc... reflecteix evidentment el pluralisme d'opinions ideològiques de la societat catalana. Això podria comportar la temptació de polititzar un organ que al meu parer hauria d'estar despolititzat. En aquest sentit, crec que el meu nomenament va ser un encert, atès que no sóc membre de cap partit.

Durant els tres anys en què he actuat com a president, cal reconèixer l'esforç que s'ha fet per debatre totes les qüestions al marge de la perspectiva política d'alguns

membres del Consell. Crec que les instàncies polítiques ja tenen altres vies d'intervenció, com el Parlament, però no el Consell Escolar.

Quines creieu que són les causes de la davallada del pes específic de les matèries pedagògiques en els darrers dissenys curriculars de les carreres universitàries sobre l'Educació? En canvi, les matèries psicològiques han tingut un increment considerable.

Des d'un punt de vista epistemològic, en determinats àmbits és difícil delimitar les fronteres entre el saber psicològic i el pedagògic. Davant d'aquesta dificultat semàntica, teòrica, fàcilment es cau en la temptació de resoldre el problema formalment, a través dels gremis o de les corporacions professionals en conflicte. A Espanya la psicologia té més pes que la pedagogia a les Universitats, i això es reflecteix també a les instàncies polítiques i a les decisions que adopten. Evidentment, no és una explicació racional, de discurs. És una explicació basada en el fet que el més fort és el que guanya. Em sembla un disbarat, caldria arribar a un «meitat-meitat» entre els interessos dels psicòlegs i els pedagogs.

Dins dels corrents pedagògics actuals, ens podríeu assenyalar algun autor que cregueu que està influint més ara mateix?

Jo diria que a les universitats espanyoles en els darrers anys s'ha posat de moda Kholberg, pel que representa en els estudis d'ensenyament de l'ètica, de la moral. Aquest estudi s'ha privilegiat enfront dels estudis de caire tecnològic. També hi ha algun corrent, molt distant de Kholberg, a favor de Victor Frankel. Són reflexions més antropològiques sobre el fenomen educatiu entès com a fenomen humà. Altres, com Freire, avui ja no estan tant de moda.

Quant a l'anàlisi de l'aprenentatge, com valoreu el repartiment entre les opcions psicològiques o les pedagògiques?

L'aprenentatge s'ha explicat durant molts anys a través del conductisme, en la vessant skinneriana o a través del neoconductisme. Posteriorment, les modalitats cognitives han ampliat el camp, i ja no es mira solament la resposta a un estímul i la conducta com a tal, sinó que s'observa també la interioritat, la intencionalitat, etc...

La LOGSE recull fonamentalment l'opció del constructivisme. Opino que una llei d'un Parlament no hauria d'abordar qüestions tècniques que pertanyen als pedagogs, als universitaris. No hi ha respostes definitives a les preguntes que es formulen. Les respostes sempre són històriques i contextualitzades. Després apareixen noves teories i les altres queden ràpidament obsoletes.

Per això mantinc el criteri que el Parlament no hauria de consagrar una tècnica concreta de comprensió de l'aprenentatge; és, si fa no fa, com si intentés determinar quina és la millor tècnica de la cirurgia cardíaca. Tampoc no vull dir que estigui del tot malament, però no em sembla correcte.

Com observeu l'aplicació de la LOGSE a Catalunya? Creieu que pot aportar alguna cosa de nou a l'educació espanyola?

En l'àmbit espanyol, la LOGSE es proposa, i el seu preàmbul ho reitera tres vegades, si no ho recordo malament, preparar els ciutadans per a l'ingrés a la CEE per tal de poder competir en tots els àmbits professionals amb la resta de països europeus. Lamentablement, les bones intencions del preàmbul no es recullen a l'articulat. Això pot comportar problemes quan es preparin, per exemple, els programes d'educació primària o de secundària de geografia i història, on no hi poden ser absents els continguts abordats des d'una perspectiva europea.

La necessitat d'aquesta llei per preparar-nos per a l'ingrés a la CEE era evident. Altra cosa seria si aquesta llei fracassés per manca d'una altra llei que en regulés el finançament.

Pel que fa a Catalunya, he de dir que sempre hem viscut més de cara a Europa per raons històriques. Catalunya és una zona de pas, tant d'entrada com de sortida. Per les notícies que tinc, la LOGSE es concretarà en dues lleis importants: una que és coneguda com la LOGSE catalana; aquesta llei es difícil d'elaborar jurídicament perquè una llei autonòmica no en pot vulnerar una altra de rang superior, orgànica en aquest cas, i tampoc no la pot repetir en cap dels seus articles.

Jo, aquesta llei, ja l'he tingut a les mans, però encara no l'han tramès al Consell Escolar. L'altra llei és la que establirà un cos de funcionaris docents de la Generalitat de Catalunya. Solament n'he vist l'índex, però crec que aborda els temes més importants de forma molt actual.

Moltes d'aquestes qüestions han sigut consensuades entre el Ministeri i la Conselleria, i de vegades directament entre el conseller i el ministre.

Sabem que a l'estiu celebren unes trobades educatives al Camp de Tarragona, concretament a prop de Reus. Què ens podeu dir d'això?

Sí, les he fet tres vegades amb la intenció d'omplir una mica el temps de vacances. Ara ja ho deixat estar perquè les meves obligacions no em deixen temps lliure i, a més, un ja es va fent gran i no pot abastar-ho tot.

Va ser molt interessant i el clima era molt tranquil, propici al pensament i la reflexió. Venien catedràtics que

estiuaven en aquestes terres, fins i tot de Heilberg i de diversos àmbits: filòsofs, tecnòlegs de l'educació, arquitectes...

Dins del desplegament de les competències educatives per part de les diverses comunitats autònomes, creieu que s'ha fet més curta la distància entre Catalunya i la resta de l'Estat?

Tinc algunes informacions que em vénen per raó del meu càrrec com a president del Consell Escolar, la qual cosa m'obliga a reunir-me sovint amb el Consell Escolar de l'Estat i amb d'altres consells de les CC.AA. Amb les que tenen competències plenes tinc molts contactes, i crec que s'està treballant molt seriosament. En aquest sentit, les diferències potser disminueixen. Amb la resta de comunitats del territori MEC no tinc tanta informació, però suposo que succeirà el mateix.

De fet, a Catalunya sempre hem treballat pensant en direcció a Europa i a les regions similars a la nostra, com la Lombardia o Baden-Wuttemberg. Hem viscut una mica d'esquena a la resta d'Espanya. No sé si això es bo o no, em limito a constatar-ho.

Hi ha qui considera que Catalunya s'està tancant molt sobre si mateixa. Creieu que continguts sobre el Coneixement de Catalunya, conèixer el país, o de les Ciències Socials han d'impartir-se des d'una perspectiva nacional?

Considero que una cultura pot continuar vivint solament en la mesura que realitza interaccions amb d'altres cultures. Una cultura tancada en si mateixa esdevindria estèril i acabaria per desaparèixer.

En aquest moment, les meves experiències són més aviat d'apertura a l'exterior. El que constato és que les relacions són més aviat amb Europa i no amb la resta d'Espanya. Estic treballant amb una Fundació de Regions Europees, juntament amb membres de les regions de Lombardia, Aquitània, Alpa Rhône... D'altra banda, a partir del curs vinent impartiré classes de doctorat a la Universitat d'Estrasbourg. Tots aquests intercanvis enriqueixen tant els interessats com les universitats participants. El que em sembla un error és el tancament en un mateix. Ser català no vol dir «mirar-se el melic». Això és contraproduent.

Creieu que actualment s'observa en el camp de l'educació una exaltació desmesurada de la tecnologia educativa?

A Espanya aquesta tendència comença a declinar, tal com va passar als Estats Units ja fa temps. Les tendències tecnològiques van sorgir com a reacció enfront dels qui consideràvem la pedagogia com a una determinada, parlem de l'època franquista, filosofia i de les

influències del món anglosaxó.

Ara, però, estem replantejant el paper de les investigacions quantitatives enfront de les qualitatives - també anomenades etnogràfiques. No es rebutja la tecnologia, però es considera insuficient. La UNESCO ha remarcat la importància de l'educació ètica, moral...i les mancances d'una educació abordada solament des de la perspectiva de la tecnociència.

Aquesta preocupació ètica es troba en les obres d'autors com Victòria Camps, Adela Cortina, Javier Muguerza, Fernando Savater i José Luis Aranguren. Creieu que es reflecteix en el camp de l'educació i en el currículum educatiu dels valors?

Aquest seria el meu desig, però encara no en veig la seva concreció. Desconec l'estat actual de la qüestió a totes les Escoles de Magisteri. En les que conec encara no he trobat cap formació moral per al futur professor de primària. Personalment, ho considero molt greu: un metge, una infermera tenen una formació deontològica, i en canvi un professional de l'ensenyament no la té.

Durant molt de temps s'ha identificat qualsevol formació de tipus moral amb la formació religiosa catòlica franquista. A hores d'ara, ja han passat prou anys des de la mort de Franco com per poder-nos deslliurar d'aquest llast, i reivindicar la formació ètica com una formació important. Els autors abans esmentats han desenvolupat una seriosa reflexió sobre el tema de l'ètica, considerada com a pensament sobre la conducta de l'ésser humà en relació al bé i el mal.

Als corrents pedagògics que s'han estat utilitzant actualment podem observar un cert fracàs històric de l'objectivisme en educació. Això ha comportat passar, una mica en aplicació de la llei del pèndol, a una visió subjectivista de l'educació. Què en penseu, d'això?

És veritat que en un moment determinat vàrem pensar que podíem abordar les Ciències Socials d'igual manera que les Ciències Experimentals. Posteriorment, s'ha vist que no, i hem passat a una revalorització del més pur subjectivisme, la qual cosa em sembla molt arriscada. La solució es troba en la intersubjectivitat, en el diàleg, en la reflexió entre els que treballem a l'educació, en el fet de pensar que ningú posseeix el saber o la veritat absoluta. El diàleg és el mitjà més pertinent per a resoldre el conflicte entre l'objectivisme i el subjectivisme.

Hi ha persones que pensen que la condició de funcionaris de la majoria del professorat pot treure qualitat a l'educació pública. Esteu d'acord amb aquesta afirmació?

D'un costat el fet de ser funcionari pot atorgar seguretat en el treball, però d'un altre pot ser negatiu perquè el que

ha accedit a aquesta condició sap que, faci el que faci, no el poden privar del seu lloc de treball. En teoria, aquesta possibilitat existeix, però encara no em consta cap cas on hagi succeït així.

Als països anglosaxons no s'ha creat la figura del funcionari docent. El nostre model prové del francès, del centralisme napoleònic, però tampoc no el considero pitjor que l'altre. Jo optaria per un model que, encara que conservés la figura del funcionari, permetés una ampliació de categories concretes de professors. Per exemple, a l'educació bàsica caldria l'existència de tres o quatre figures de professors i que el pas d'una a l'altra es realitzés per experiències, estudis, treballs, etc... Caldria, evidentment, un incentiu econòmic que motivés suficientment.

Cal adonar-se que els temps de l'escola pública uniforme ja han passat, en aconseguir la seva principal fita: l'alfabetització plena, i que seria bona l'existència d'una pluralitat d'ofertes educatives. Per exemple, unes podrien donar més importància a la música, d'altres a la tecnologia, d'altres a la ciència estricta, etc... Des d'aquesta perspectiva, que el professor sigui o no funcionari es converteix en un qüestió accessòria.

En alguns països europeus (França, Anglaterra) els joves no volen ser professors i han de reclutar els professors a les antigues colònies. Creu que aquest fenomen arribarà a Espanya?

Crec que sí. Hem deixat que a l'escola el protagonista sigui l'alumne, un alumne que no és madur ni físicament ni intel·lectualment. El professor es troba amb una falta d'ordre total. Fins i tot antics alumnes meus que exerceixen la docència als instituts m'han explicat casos d'amenaques físiques dels alumnes als professors. Evidentment, al final el professor acaba per passar d'embolics i aprovar tothom.

La postmodernitat, amb la seva relativització dels valors, ha trastocat l'ordre: abans el professor era un model a imitar, actualment el model és l'alumne. Aquesta és una possible interpretació.....

Creieu que existeix un doble discurs sobre l'educació? D'una banda es diu que és molt important, però socialment no hi ha un reconeixement econòmic ni de prestigi.

Això és veritat. Els que afirmen que l'educació és meravellosa ho fan des de la perspectiva de la investigació educativa, però els docents són sovint considerats com a simples transmissors de la investigació.

Jo crec que el professor, a més de transportar informació, fa moltes altres coses. Educar és sempre informar, desvetllar actituds i facilitar la psicomotricitat o

les habilitats. La tasca del professor és sempre creativa, desvetlla inquietuds i valors en els seus alumnes. En definitiva, crea éssers humans i i això és molt valuós.

Hi ha qui considera que l'educació ha de ser neutral. Què en penseu?

La paraula neutralitat, del llatí «neuter» ni d'un ni d'altre, no té sentit, no existeixen les coses neutres. A més, jo considero que és perjudicial. Un professor ha de mostrar-se tal com és políticament, socialment, religiosament, etc... Us imagineu una mare neutral davant dels seus fills? Una altra cosa és el dogmatisme, el fet de no respectar la llibertat dels altres i imposar els criteris propis.

No pot haver-hi una educació sense valors, els valors no són teoremes matemàtics ni físics. Són compromisos personals amb el que hom creu, i això es una riquesa personal de la qual no es pot abjurar. El que no es pot admetre és castigar a qui no segueixi els valors propis, però una persona madura sempre ha d'estar compromesa amb alguna cosa.

Què opineu del criteri d'anar desterrant progressivament dels estudis bàsics el llatí, la literatura?

Cal tenir present la insuficiència de concebre l'home únicament com a «homo faber», home fabricant d'estris, o «homo sapiens», científic, home que pensa. L'home és també algú que ha de realitzar-se en altres plans, autoformar-se i tenir una concepció de si mateix.

Quan es perd el contacte amb els productes humans com són l'art, una catedral, una biblioteca, etc... es perd també el contacte amb un mateix. Jo no diria que cal estudiar el llatí amb les declinacions, etc, però sí que cal tenir una visió de les cultures passades i de les llengües.

Creu que manca alguna disciplina o assignatura als estudis de primària i secundària?

Els estudis històrics. Introduiria aquests estudis des de la infància, a partir de l'entorn més immediat. I després l'ètica, fins i tot el fenomen religiós. Entenc que la humanitat sempre ha cregut en alguna cosa més enllà de la història, en una metahistòria. Són coses presents, sobre les quals cal reflexionar.

Entrevistadors:

Luis F. Valero, Jordi Vallès

